

Fylkesmannen i Finnmark viser til brev av 19.mars 2015 der NOU-2015 :2 « Å høre til» ble sendt ut på høring.

Her er Fylkesmannen i Finnmark sin uttalelse:

Innledning

Finnmark er et fylke bestående av 19 kommuner. Kommunene er ulike i forhold til arealstørrelse og folketall i den enkelte kommune. Det finnes et stort mangfold ute i kommunene. Noen kommuner er små og oversiktlige i den forstand at styringslinjene er lette å definere uten at praksis skulle tilsi det. I større kommuner kan utfordringen være at styringslinjene er utydelige, men praksis og profesjonalitet er mer framtrædende. Utfordringen kan mange ganger være rolleavklaringer på ulike nivå og utydelig delegasjonsmyndighet.

Finnmark deltar på nasjonale satsinger i forhold til elevenes psykososiale skolemiljø; Manifest mot mobbing og Bedre læringsmiljø- satsingen. Skoler og enkeltkommuner har opparbeidet seg en unik lokal kjennskap til eget skolemiljø. Disse skolemiljøene gjenspeiler godt mangfoldet i vårt fylke.

Finnmark mottar minoritetsspråklige elever tilsvarende det resten av landet gjør, og disse elevene setter sitt preg på alle skolemiljø. Men i Finnmark har vi i tillegg til norske mangfoldige skolemiljø, også samiske skolemiljø noe som gir oss unik erfaring og kompetanse på de ulike utfordringer de ulike skolemiljøene har. Derfor er vi særlig opptatt av de samiske skolemiljøene, i vårt høringsvar.

Fylkesmannen i Finnmark mener at prosessene som er startet i skolene /kommunene etter tilsyn på kapittel 9A og påfølgende veiledning, fører til høyere innsats både i skolene og i kommunene.

Arbeidet med høringsuttalelsen til » NOU- Å høre til» vil Fylkesmannen i Finnmark se i sammenheng med eget arbeid i etablering av strukturer og ansvarlinjer for arbeidet med skolemiljøet på den enkelte skole og kommune i Finnmark.

Til kapittel 12 -Fra menneskerettigheter til praksis

Fylkesmannen i Finnmark støtter utvalgets forslag til at barnekonvensjonen må implementeres bedre innenfor utdanningssektoren. Fylkesmannen i Finnmark har iverksatt en satsing på barn og unge gjennom Sjumilssteget og ser i sitt arbeide at kommunene har utfordringer rundt temaet implementering.

Fylkesmannen i Finnmark støtter derfor forslaget fra utvalget om at det skal utarbeides en nasjonal handlingsplan for trygge oppvekstmiljøer.

Fylkesmannen i Finnmark er enig i at man skal ha en nullvisjon om og en nulltoleranse for krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. Spesielt gjelder dette for samiske barn og unge som omfattes av FNs barnekonvensjon art. 2, art. 14, art. 24, art. 28, art. 29 og art. 31. Nevnte artikler har det til felles at de omtaler samiske barn og unges rettigheter i forhold til utdanning på eget språk, sine kulturverdier og beskyttelse fra diskriminering. Fylkesmannen i Finnmark ser i sine tilsyn at lærere som innehar grunnkompetanse om samisk kultur og språk, er rustet til å skape et trygt og godt psykososialt oppvekst og læringsmiljø.

Fylkesmannen i Finnmark ser det er behov for mer kunnskap om samisk kultur og samiske barn og unges rettigheter, i hele det norske skoleverket. Fylkesmannen i Finnmark vil derfor fremheve behovet for å arbeide tverrfaglig i forhold til å forankre kunnskap om samer i skolene.

Samisk spesialpedagogisk tjeneste/SEAD er en landsdekkende tjeneste som skal støtte samiske skoler og institusjoner i deres arbeid med det psykososiale læringsmiljøet. Fylkesmannen i Finnmark mener det er viktig å opprettholde og styrke tjenesten ved å sikre kompetansen og ressursene på en slik måte at det fremmer motivasjon for læring hos den samiske eleven.

Til kapittel 13-Arbeide med å fremme et trygt skolemiljø og forebygge krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering.

Fylkesmannen i Finnmark støtter utvalgets forslag om at Sametinget i samarbeid med Utdanningsdirektoratet får i oppdrag å utarbeide læremidler, kartleggingsprøver og andre verktøy som bidrar til forebygging og tilrettelegging av et godt psykososialt skolemiljø, på samisk. Fylkesmannen støtter at det prioriteres å oversette et skoleomfattende evidensbasert program mot mobbing i samiske miljø. Skoler med samisk opplæring må settes istand til å benytte seg av alle verktøy. Videre bør skoleleder/ skoleeier i kommunene forpliktes til å bruke mobbeprogrammet på samisk.

Fylkesmannen i Finnmark ser at det ikke finnes forskningsmateriale rundt mobbing i samiske miljø og støtter derfor utvalgets forslag om at det avsettes øremerkede midler til forskning på mobbing i den samiske skolen. Her bør Samisk Høyskole med sitt samiske fagmiljø kunne benyttes som ressurs for arbeidet.

Fylkesmannen i Finnmark har deltatt med tre kommuner i det treårige prosjektet Skole/hjem som viser at det er behov for å styrke arbeidet rettet mot forholdet skole-hjem. Det at skolen har et godt samarbeid med foreldrene er viktig i arbeidet med å forebygge mobbing spesielt. Her er Foreldreundersøkelsen et godt verktøy.

Til kapittel 16-Styrket håndheving av brudd på kapittel 9A

I forhold til aktivitetsplikten har utvalget et forslag på om enkeltvedtaket skal tas vekk fra skolen/kommunen i 9A- saker. Ved en ny klageordning blir Barneombudet førsteinstans, en ny nemd blir andreinstans mens Fylkesmannen beholder tilsyns og veiledningsansvar. Fylkesmannen i Finnmark ønsker ikke denne endringen. Begrunnelsen ligger i rollen Barneombudet har i dag, og de endringer forvaltningsoppdrag vil medføre for ombudet.

Fylkesmannen i Finnmark tror ikke elevenes rettssikkerhet styrkes ved en eventuell endring av klageordningen. Fylkesmannen i Finnmark mener Fylkesmannen fortsatt skal være første klageinstans.

En andreinstans som kan komme sterkere inn ved klagebehandling vil kunne være Utdanningsdirektoratet. Direktoratet har allerede en rolle i dag ved at det er de avgjør klagesaker ved hendelsesbaserte tilsyn. Fylkesmannen i Finnmark tror dessuten at avstanden til direktoratet vil minskes gjennom mer samhandling og dialog.

Fylkesmannen i Finnmark mener skoleledere og skoleeiere må få økt kompetanse i å behandle klagesaker som omhandler elevenes psykososiale læringsmiljø. Vi ser at skoleledere som får veiledning på klagebehandling fra Fylkesmannen, innehar en kompetanse og kunnskap som bidrar til at rettssikkerheten til den enkelte elev, ivaretas.

Til kapittel 17-Skoleeiers styring og støtte

Fylkesmannen i Finnmark registrerer at utvalget foreslår at PP-tjenestens mandat skal endres til å jobbe mer systemrettet i skolene, at de skal bidra med kompetanse- og organisasjonsutviklingsarbeid knyttet til opplæring og det psykososiale miljøet til *alle* elever i skolene. I dag står det i opplæringsloven § 5-6 at PP-tjenesten skal hjelpe skolene med dette, men da med fokus på å tilrettelegge for elever med *særlige behov*. Fylkesmannen i Finnmark er glad for at utvalget foreslår at PP-tjenesten sammen med skolene skal jobbe systemisk for at *alle barn* sikres et godt psykososialt miljø.

Samtidig vil Fylkesmannen dele det vi blir fortalt av skoleledere og ledere av PP-tjenesten i ulike kommuner om deres erfaringer med et systemretta samarbeid i de ulike skolene. Ledere forteller at de er usikre på hvem som skal ta initiativ til et slikt samarbeid, og det er usikkerhet på hvordan dette

samarbeidet skal være. De forteller at de oppfatter gjeldende lovverk (§ 5-6 i Opplæringsloven) som uklart. Det er i dag en forventning om at PP-tjenesten skal bistå skolene i arbeidet med opplæring og det psykososiale miljøet på individnivå. Mange forteller at de ønsker en mer konkretisering av hva samarbeidet skal bestå av. Dette for å sikre at elevene vil oppleve økt kvalitet på opplæringa og økt felles arbeid mellom de ulike etatene med det psykososiale miljøet.

Videre registrerer Fylkesmannen at skolene i Finnmark opplever at PP-tjenestens ansatte ikke har skolefaglig bakgrunn eller erfaring. Fylkesmannen ser at det i enkelte kommuner er svært få ressurser i PP-tjenesten, og at saksbehandlingstider kan være lange. Et samarbeid mellom PP-tjenesten og skolene for å sikre progresjon i utviklingsarbeid blir da ofte prioritert bort. Av den grunn støtter Fylkesmannen utvalgets forslag om å be Kunnskapsdepartementet om å utrede en veiledende norm for bemanning i PP-tjenesten.

Fylkesmannen i Finnmark mener det er viktig å sikre at Finnmarkskommunene innehar kompetanse om en endrer PP-tjenestens mandat. I dag vet vi at det i mange av Finnmarkskommunene vil mangle PP-ansatte som har utdanning eller erfaring i arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling. For å sikre kvalitet over dette arbeidet bør medlemmene i organisasjons- og utviklingsarbeidet ha ferdigheter i å analysere kartlegginger og resultater på systemnivå. De bør videre inneha verktøy og metoder for å sikre progresjon og kvalitet i arbeidet. Fylkesmannen i Finnmark foreslår kompetanseheving av PP-tjenesten på disse områdene.

For å ivareta barns psykososiale miljø i Finnmark, er fagpersoner som kan bistå med sin profesjonelle kompetanse i noen tilfeller langt unna der hvor elevene bor. Elever med atferdsvansker som ikke er forårsaket av pedagogiske utfordringer blir ofte en kasteball i systemet. Dette er fordi det kan være vanskelig for skolen/ PP-tjenesten å identifisere hvilken instans som bør inn til hvilket tidspunkt. Skoleeier må sørge for at PP-tjenesten i kommunen bygger et nettverk av fagpersoner/samarbeidspartnere også utenfor egen kommune, som kan bistå i arbeidet med IP-plan.

Til kapittel 18-Styrket samarbeid med andre-et bedre støttesystem

Fylkesmannen i Finnmark er enig med utvalget i at kommunene må utarbeide forebyggingstiltak og handlingsplaner mot mobbing og krenkelser på alle arenaer der barn og ungdom er. Samtidig ser vi at et slikt planverk ikke nødvendigvis sikrer at barn og ungdom vil oppleve en mobbe- og krenkelsesfri hverdag. En kan sikre at planverket implementeres ved at alle organisasjoner som jobber med barn og ungdom forplikter seg til å involvere seg i utarbeidelse av forebyggingstiltak og handlingsplan.

I Finnmark har vi mange kommuner med få innbyggere. For eksempel kan det hende at barn som mobber har foreldre som kan være arbeidsgiver til leder i et idrettslag. Handlingsplan og tiltaksplan

kan bidra til at leder blir mer bevisst sitt ansvar overfor barnet som opplever krenkelser, og ikke lar seg stoppe på grunn av lederens og forelderens relasjon, profesjonelt eller privat.

Med hilsen

Lisbeth Isaksen

Utdanningsdirektør

Laila Strandbakke Smuk

Rådgiver